

DEMOGRAFİK VE DUYUŞSAL DEĞİŞKENLERİN ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME DERSİ BAŞARISINI YORDAMA GÜCÜ*

Arife KART**

H. Deniz GÜLLEROĞLU***

Öz: Bu araştırmanın amacı, 2011-2012 eğitim-öğretim yılında Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi'nde öğretmenlik programlarına devam eden ölçme ve değerlendirme dersi almış 221 dördüncü sınıf öğrencisinin ölçme ve değerlendirme dersine yönelik tutumları, öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları ve öğretmenliğe ilişkin öz yeterlik algıları ile ölçme ve değerlendirme dersi başarıları arasındaki ilişkilerinin incelenerek, bu değişkenlerin öğrencilerin ölçme ve değerlendirme dersi başarılarını yordama gücünü belirlemektir. Araştırma, korelasyonel araştırma modelinde nicel bir çalışmadır. Araştırmanın genel amacı doğrultusunda yordayıcı değişkenlerin yordanan değişkenler ile ilişkisi korelasyon ve regresyon analizi teknikleri kullanılarak incelenmiştir. Yapılan analizler sonucunda öğretmen adaylarının ölçme ve değerlendirme dersi başarılarını cinsiyet ve baba eğitim durumu değişkenlerinin yordadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Demografik Değişkenler, Duyuşsal Değişkenler, Ölçme ve Değerlendirme Dersi Başarısının Yordanması

*Bu çalışma, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde Yrd. Doç. Dr. H. Deniz Gülleroğlu danışmanlığında yapılmış yüksek lisans tezinin bir kısmından özetlenerek hazırlanmıştır.

** Ölçme ve Değerlendirme Uzmanı

arifekart@yahoo.com

***Yrd. Doç. Dr., Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Anabilim Dalı

denizgulleroglu@yahoo.com

THE PREDICTIVE POWER OF DEMOGRAPHIC AND AFFECTIVE VARIABLES FOR MEASUREMENT AND EVALUATION COURSE PERFORMANCE

Abstract: The aim of this study, which was carried out with 221 senior students attended measurement and evaluation course in 2011-2012 academic year at the Faculty of Educational Sciences at Ankara University, is to explore the attitude towards measurement and evaluation course, the attitude towards teaching profession and the self-efficacy perceptions of teaching, to determine their correlations with the achievement in measurement and evaluation course and also to find out the variables predicting the achievement in measurement and evaluation course. This is a quantitative correlational research. In accordance with the main purpose of this research, the relationship between the predictor variables and the criterion (predicted) variables were analysed through correlational and regression analysis techniques. As a result of the research, it has been found out that the variables of gender and father's educational status are the significant predictors of achievement in measurement and evaluation course for the preservice teachers.

Keywords: *Demographic Variables, Affective Variables, Predicting the Performance of Measurement and Evaluation Course*

GİRİŞ

Eğitim bireyin kendi yaşantısı yolu ile istendik yönde davranış değişikliği meydana getirme sürecidir (Ertürk, 1991). Örgün eğitim kapsamında planlı ve programlı olarak istendik yönde davranış değişikliklerinin kazanımı, eğitim-öğretim etkinlikleri yolu ile formel bir biçimde okullarda gerçekleştirilmektedir. Dolayısı ile bireylerin gelecekteki yaşamlarını şekillendiren önemli bir süreç olarak kabul edilen eğitim ve öğretim etkinlikleri ile istendik davranış değişiklikleri, büyük oranda okullarda kazanılmaktadır. Bu süreç boyunca bireyin belirli davranışları kazanması için öğretim programı aracılığı ile öğretim öncesi, sırası ve sonrasında çeşitli sınamalardan geçmesi gerekmektedir. Bu amaçla düzey belirleyici, biçimlendirici ve durum belirleyici değerlendirmeler yolu ile öğrenciler hakkında kararlar verilmektedir. Yapılan

değerlendirmeler sonucunda alınan kararların, öğrenciyi tüm yönleriyle değerlendirmeye olanak sağlayacak şekilde olması büyük önem taşımaktadır. Eğitim bir sistemdir ve bu sistemin öğelerini; girdi, süreç, çıktı ve değerlendirme boyutları oluşturmaktadır. Eğitim sistemi; öğretim hedeflerini, öğretim etkinliklerini ve değerlendirme basamağını kapsamaktadır. Değerlendirme basamağında yer alan ölçme ve değerlendirme boyutu, eğitim sisteminin kalite kontrol mekanizmasıdır.

Geçmişten günümüze kadar öğrenci başarısı ve öğrenci başarısı ile ilişkili faktörler, önemle üzerinde durulan bir konu olmuştur. Geleceğin nesillerini yetiştiren öğretmen, veli ve ilgili tarafların tüm çabaları ile birlikte çevresel koşulların öğrenci başarısındaki rolü yadsınamaz. Öğrencilerin bilişsel özelliklerinin yanında duyuşsal özelliklerinin de dikkate alınması büyük önem taşır.

Eğitimde ölçme ve değerlendirme uygulamaları ile öğrenci başarısı daha nesnel değerlendirilebilmektedir. Öğrenci başarısı ne kadar yüksek ise öğretmenin kullandığı öğretim yöntemi, bilgi ve becerisi ve de öz yeterlik inancı o kadar yüksektir. Bandura (1997), öz yeterlik inancını, bireyin olası durumlar ile başa çıkabilmesi için gerekli olan görevleri ne kadar iyi yapabildiğine yönelik yargıları olarak tanımlamıştır. Dolayısı ile bireyin bu yargıları olumlu ise; olası sorunlar ile karşılaştığında kendisini başarıya götürecek biçimde yapacaklarını planlamakta, tersi durumunda ise başarısızlık kaygısı yaşamaktadır (Koballa & Crawley, 1985). Öğretmen öz yeterlik algısı; öğretmenlerin öğrencilerin başarılı olmaları için (Ashton, 1984) öğrencilerde istendik davranış oluşturmada (Gibson & Dembo, 1984) öğrencilerini beklenen sonuçlara ulaştırmada (Tschannen-Moran & Woolfolk Hoy, 2001) ve öğrencilerine etkili eğitim-öğretim verme konusunda kendi yeteneklerine olan inançları ya da kendilerine duydukları güvendir (Guskey & Passaro, 1994).

Öz yeterlik inancı, bireylerin başarı düzeylerini çok güçlü bir şekilde etkilemektedir (Pajares & Urdan, 2002). Bu nedenle, öğretmenlerin öğrenci performansını etkileme ve öğretme yeterliklerine ilişkin inançları, öğretimsel etkililiğin çok güçlü bir açıklayıcısı konumundadır (Bandura, 1997). Öğretmenlerin öz yeterlik inançlarının yetersiz olmasının temelinde yüksek öğrenimleri sürecinde aldıkları

eğitimle kendilerini ne kadar donanımlı hissettikleri ve öğretmenlik mesleğinde sınıf bağlamında yapmak zorunda oldukları görevlerin üstesinden gelip gelmeme duygusu yatmaktadır (Dellinger, Bobbett, Oliver & Ellet, 2008). Öğretmenlerin yeterlik algılarındaki değişiklikler büyük ölçüde öğretmenlik programlarında öğrenim gördükleri süre içinde gelişmektedir (Woolfolk Hoy & Spero, 2005). Bu nedenle öğretmen adaylarının inançları ve tutumları; öğrenme ve öğretme yöntemini, öğrencilerin sınıftaki algılarını, kararlarını ve eylemlerini etkilemektedir (Johnston, 1992).

Tutum; doğrudan gözlenemeyen, bireye atfedilen ve onun bir psikolojik obje ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli biçimde oluşturan bir eğilimdir (Kağıtçıbaşı, 2010). Tutumlar, bireyin kişiliğinin bir parçası olarak düşünülmektedir. Bu nedenle kişilik kuramlarının altında yatan temel nedenlerden birisi de tutumların ölçülmesidir. Çeşitli gruplar ve üyeler, tutumların oluşmasında büyük rol oynamaktadır. Bunlardan bir tanesi de okullardır. Okullar öğrenciye yaşantılar sağlayarak tutumları geliştirmektedir (Herr & Cramer, 1996).

Öğretmenlerin öğrencileri etkileyen en önemli kişilik özelliklerinden birisi de tutumlardır. Öğretmenlerin mesleki tutumları ve öğretmenliği algılayış biçimleri, onların öğretmenlik mesleği anlayışlarını yansıtmaktadır (Küçükahmet, 1976). Bugün dünyada yaygın olan görüş, öğretmenlik mesleğinin profesyonel bir meslek olduğu yönündedir. Günümüzde statü ve saygınlığı ülke ve kültürle göre değişmekle birlikte öğretmenlik, özel uzmanlık bilgisi ve becerisi gerektiren mesleklerin başında gelmektedir. Öğretmen eğitimi, bu düşünceleri olumlu ya da olumsuz yönde etkilemektedir (Eskicumalı, 2005).

Tutumlar; çevremizdeki kişiler, objeler, duygular, düşünceler, görüşler, aile, meslek, iş ortamı, iş arkadaşları, ekonomik ve sosyal yapı gibi davranışlarımızı etkileme boyutunda bizleri yönlendiren öğeler olarak karşımıza çıkmaktadır (Aksoy, 2010). Aile, meslek seçiminde etkili bir değişkendir (Sampson ve Steffle, 1970). Çünkü ailenin sosyoekonomik düzeyi ile anne ve babanın eğitim düzeyi, bireyin kariyer modelinin başlangıç noktasıdır (Super, 1957). Bu nedenle öğretmenlerin, ailelerin ve öğrencilerin

inanç, değer ve tutumları, okul politikası ve sınıf içi değerlendirme türleri; öğrenci başarısı hakkında karar vermede önemli bir yere sahiptir (McMillan, 2007). Öğretmenlerin öz yeterlik inançları da, performansları ve motivasyonları üzerinde önemli bir role sahiptir (Tschannen Moran ve Woolfolk Hoy, 2001). Yüksek öz yeterlik inancına sahip öğretmenler daha etkili bir eğitim sunarlar (Chan, 2003); farklı öğretim yöntemlerini ve farklı soru tekniklerini kullanırlar (Saklofske, Michayluk, Randhawa ve Ross, 2001; Woolfolk Hoy, 1990); öğrenci merkezli eğitimi sağlayacak nitelikte yönetim stratejilerini kullanarak düşük yetenekli öğrencilerin öğretim ihtiyaçlarını karşılarlar ve öğrencilerin yetenek algılarını değiştirmelerine yardımcı olacak biçimde başarıya katkı sağlarlar (Ross ve Gray, 2006). Dolayısı ile ailenin eğitim düzeyi, ailenin ve öğrencinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve algıları, öğrencinin öz yeterlik algısını ve akademik başarısını etkilemektedir. Yüksek öz yeterlik inancına sahip ve akademik başarısı yüksek öğretmen adaylarının, klasik değerlendirme yöntemi ile birlikte farklı değerlendirme yaklaşımlarını kullanarak nesnel bir biçimde öğrenci başarısı hakkında doğru kararlar verebilmesi beklenir.

Öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme uygulamalarını yeterince gerçekleştirememelerinin temel nedeni; öğretmenlerin lisans eğitimleri sırasında ölçme ve değerlendirme alanında temel bilgi ve becerileri kazanmayı sağlayıcı ders ve uygulamaların yeterli olmamasıdır (Kilmen & Çıkrıkçı-Demirtaşlı, 2009). Sınavlar öğrenciler hakkında değerlendirme yapabilmek için ölçüt konumunda olmasına rağmen kararlar alma noktasında tek başına yeterli değildir (Cronbach, 1990). Bu nedenle başarıyı değerlendirebilmek için ilgi, tutum ve motivasyon gibi niteliklerin de psikometrik ölçme araçları ile belirlenip, değerlendirilmesi gerekli görülmektedir.

Eğitim ve öğretim etkinlikleri, ölçme ve değerlendirme uygulamaları ile gözden geçirilmeli ve yeniden düzenlenmelidir. Bu noktada öğretmen adaylarının demografik ve duyuşsal özelliklerinin ölçme ve değerlendirme dersi başarılarını yordama gücünün belirlenmesi büyük önem taşımaktadır. Öğretmenler, eğitim sisteminde öğrencinin akademik başarısını geliştirecek temel unsurdur; bu nedenle öğretmenlerin, öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının belirlenmesi, öğretim sürecinin geliştirilmesi adına önemlidir. Tüm bu nedenlerden dolayı öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine

ilişkin tutumlarının, ölçme ve değerlendirme dersine ilişkin tutumlarının ve öz yeterlik algıları gibi duyuşsal özellikleri ile cinsiyet ve anne babanın eğitim durumları gibi demografik özelliklerinin belirlenerek, bu özelliklerin ölçme ve değerlendirme dersi başarılarını yordama gücüne etkisinin ortaya konmasının öğretmen adayları hakkında doğru ve gerçekçi kararlar alınmasını sağlayacağı düşünülmektedir. Bu nedenle bu çalışmada demografik ve duyuşsal özelliklerin öğretmen adaylarının ölçme değerlendirme başarısını yordama gücü araştırılmıştır.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacını, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin demografik ve duyuşsal özelliklerinin ölçme ve değerlendirme dersi başarılarını yordama gücünün belirlenmesi oluşturmaktadır. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- 1- Ölçme ve değerlendirme dersi başarı notları ile;
 - a) Cinsiyet
 - b) Annenin eğitim durumu
 - c) Babanın eğitim durumu
 - d) Ölçme ve değerlendirme dersine ilişkin tutum
 - e) Öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum
 - f) Öz yeterlik algısıdeğişkenleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- 2) Ölçme ve değerlendirme dersi başarı notlarının en iyi yordayıcıları nelerdir?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, nicel araştırma türlerinden korelasyonel araştırma niteliği taşımaktadır. Korelasyonel araştırmalar, iki ya da daha çok değişken arasındaki ilişkinin herhangi bir şekilde bu değişkenlere müdahale edilmeden incelendiği ve bu değişkenler arasında var olan ilişkileri ve derecesini belirlemek amacı ile veri toplamayı gerektiren araştırmalardır (Brewer & Crano, 2002; Frankel & Wallen, 2005; Gay, Mills & Airasian, 2009).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2011-2012 eğitim-öğretim yılında Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi'nin öğretmenlik programlarına devam eden ölçme ve değerlendirme dersi almış olan 221 dördüncü sınıf öğrencisi oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araç ve Teknikleri

Çalışmada Çıkrıkçı-Demirtaşlı (2002), tarafından geliştirilen “Ölçme ve Değerlendirme Dersine İlişkin Tutum Ölçeği” ile Erkuş, Sanlı, Bağlı ve Güven (2000) tarafından geliştirilen “Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutum Ölçeği” ve Köse ve Demirtaşlı (2007), tarafından Türk kültürüne uyarlanan öğretmenler ile öğretmen adaylarına uygulanabilen “Öğretmen Öz Yeterlik Algısı Ölçeği” kullanılmış, öğrencilerin ölçme ve değerlendirme dersi başarı notları ile genel akademik başarı not ortalamalarına Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi'nin Öğrenci İşleri Bürosu kayıtlarından ulaşılmıştır. Ayrıca öğrencilerin cinsiyetleri, bölümleri, annelerinin ve babalarının eğitim durumlarına ilişkin bilgilerin toplanabilmesi amacıyla bir kişisel bilgi formu kullanılmıştır.

Çıkrıkçı-Demirtaşlı (2002) tarafından geliştirilen ‘Ölçme ve Değerlendirme Dersine İlişkin Tutum Ölçeği’, 41 tutum ifadesinden oluşmaktadır. Ölçekte 20 olumlu ve 21 olumsuz tutum ifadesi bulunmaktadır. Ölçek, “*tamamen katılıyorum*”, “*katılıyorum*”, “*katılmıyorum*” ve “*kesinlikle katılmıyorum*” biçiminde tepki seçeneklerinden oluşan dört dereceli Likert tipi ölçek olarak geliştirilmiştir. Ölçeğin deneme formu Ankara Üniversitesi ve Hacettepe Üniversitesi'nde öğretmenlik sertifikası programına devam eden 242 öğrenci üzerinde uygulanmıştır. Ölçeğe uygulanan Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) sonucunda, ölçeğin üç boyutlu olduğu, tüm ölçek için hesaplanan Cronbach Alfa İç Tutarlılık Katsayısının .95 ve ölçeğin alt boyutlarına ilişkin Cronbach Alfa İç Tutarlılık Katsayılarının ise sırası ile .92, .90 ve .82 olduğu tespit edilmiştir. Ölçek, “öğretmenlik programında ölçme ve değerlendirme dersinin önemine ilişkin biliş”, “öğretmenlik programlarında ölçme ve değerlendirme dersinin yararına ilişkin algı” ve “öğretmenlik programlarında ölçme ve değerlendirme derslerini alma isteği” olmak üzere üç boyuttan oluşmaktadır.

Erkuş, Sanlı, Bağlı ve Güven (2000) tarafından geliştirilen ‘Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutum Ölçeği’ 23 tutum ifadesinden oluşmaktadır. Ölçeğin deneme formu uygulamasında, 38 tutum ifadesi bulunurken ön uygulama ve analiz sonucunda 23 maddeye indirgenmiştir. Beş dereceli Likert tipi ölçek formunda yanıtlar *tamamen uygun, uygun, kararsızım, uygun değil* ve *hiç uygun değil* tepki dereceleri yer almaktadır. Beş dereceli ölçek formu için Cronbach Alfa İç tutarlılık katsayısı .99 dur. Ölçeğin, faktör analizi sonucunda tek boyutlu olduğu belirtilmiştir.

Köse ve Demirtaşlı (2007), tarafından Türk kültürüne uyarlanan öğretmenler ve öğretmen adaylarına uygulanabilen ‘Öğretmen Öz Yeterlik Algısı Ölçeği’, beş dereceli Likert tipi 24 maddeden oluşmaktadır. Öğretmen Öz Yeterlik Algısı Ölçeği için hesaplanan Cronbach Alfa İç Tutarlılık Katsayısı .94 iken alt boyutlar için hesaplanan Cronbach Alfa İç Tutarlılık Katsayıları sırası ile “Öğrenci Güdülenmesi” boyutu için .82, “Öğretim Stratejileri” boyutu için .86 ve “Sınıf Yönetimi” boyutu için .88 dir.

Verilerin Analizi

Veriler, bilgisayar ortamında SPSS 13.0 (Statistical Package for the Social Sciences) paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Öğrencilerin cinsiyetleri ile annelerinin ve babalarının eğitim durumlarını betimlemek amacı ile yüzde ve frekans hesaplamaları yapılmıştır.

Araştırma grubuna ait veri setine ilişkin kayıp değerlerin olup olmadığı, normallik, doğrusallık ve eşvaryanslılık (homojenlik) varsayımları incelenmiştir ve varsayımların karşılandığı görülmüştür. Öğrencilerin ölçeklerden aldıkları puanlar, z standart puanlarına dönüştürülerek incelenmiş ve normal dağılımın, bir başka ifade ile ± 3 standart sapma değerlerinin dışında olan puanların olup olmadığı gözden geçirilmiştir. Uç değerlere ilişkin Mahalanobis uzaklıkları test edilmiştir ve aşırı sapma gösteren değerler ile uç değerlere sahip olan bireyler veri setinden çıkarılmıştır. Verilerin en az aralık ölçeğinde ve sürekli değişkenler olduğu, değişkenlerin çok değişkenli normal dağılım gösterdiği, ölçme ve değerlendirme dersine yönelik tutum ölçeği toplam puanı, öğretmen öz yeterlik algısı ölçeği toplam puanı ve öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum ölçeği toplam puanına ilişkin saçılım grafiği incelendiğinde çoklu doğrusallık varsayımının karşılandığı görülmüştür. Yordayıcı değişkenler ve

yordanan değişken arasında doğrusal bir ilişki olduğu, değişkenler arasında çoklu doğrusal bağımlılık (multicollinearity) olmadığı ve Varyans Şişirme Faktörü (VIF) ile Tolerans (Tolerance) değerlerinin çoklu doğrusallık varsayımını karşıladığı, veri setinde gözlemler arasında ardışık bağımlılık (otokorelasyon) bulunmadığı bir başka ifade ile Durbin-Watson değerlerinin 1.5-2.5 arasında olduğu, Box's M testi sonucunda $p > .05$ olması hata varyanslarının normal dağılımdan manidar sapma olmadığını göstermekte ve tüm varsayımlar karşılanmaktadır.

Araştırmada yer alan sürekli bağımsız değişkenler ile sürekli bağımlı değişkenler arasındaki ilişki parametrik yöntemlerden Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı ve kategorik bağımsız değişkenler ile sürekli bağımlı değişkenler arasındaki ilişki ise nonparametrik yöntemlerden biri olan Cramer V Katsayısı kullanılarak incelenmiştir.

Öğretmen adaylarının genel akademik başarı not ortalamaları ile ölçme ve değerlendirme dersine yönelik tutumları, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ve öğretmen öz yeterlik algıları arasındaki ilişkileri belirlemek amacı ile Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı kullanılmıştır. Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı; en az aralık ölçeğinde olan iki sürekli değişken arasındaki doğrusal ilişkiyi açıklamak üzere kullanılan korelasyon katsayısıdır (Büyüköztürk, 2010).

Öğretmen adaylarının genel akademik başarı not ortalaması ve ölçme ve değerlendirme dersi başarı notları ile cinsiyetleri, anne ve babalarının eğitim durumları arasındaki ilişkileri belirlemek amacı ile Cramer V Katsayısı kullanılmıştır. Cramer V Katsayısı, iki kategorik değişkenin ikiden fazla kategorisi olan ve bu kategorik değişkenlerin birlikte 0 ile 1 arasında değişimini gösteren katsayısıdır. "0" değeri, iki değişken arasında birliktelik olmadığını; "1" değeri ise, tam birliktelik olduğunu ifade etmektedir (Özdamar, 2004).

Öğrencilere ilişkin demografik ve duyuşsal değişkenlerin ölçme ve değerlendirme dersi başarısını ne derece yordadığını belirlemek amacıyla Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi yöntemlerinden Aşamalı Doğrusal Regresyon Analizi kullanılmıştır. Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi, bağımlı değişken ile ilişkili olan iki ya da daha çok bağımsız değişkene dayalı olarak bağımlı değişkenin tahmin edilmesine

yönelik bir analiz türüdür (Tabachnick ve Fidell, 2001; Pedhazur ve Pedhazur Schmelkin, 1991). Aşamalı Doğrusal Regresyon Analizi’nde regresyon eşitliğine ya da modeline yalnızca bağımlı değişkenin önemli yordayıcıları olan bağımsız değişkenler alınır, diğer değişkenler eşitlik dışında bırakılır. Öncelikle bağımlı değişken Y ile en yüksek korelasyonu veren bağımlı değişkenin varyansına en büyük katkıyı verecek olan bağımsız değişken X_1 seçilerek işleme başlanır. Daha sonra Y’nin varyansına birinci ile birlikte en büyük katkıyı getiren X_2 değişkeni analize alınarak işlem sürdürülür (Tabachnick ve Fidell, 2001; Büyüköztürk, 2010).

Regresyon analizinde kategorik değişkenler, “yapay” (dummy) değişken olarak analize dâhil edilmiştir (Xie & Powers, 2000). Yapay (dummy) değişkenler belirlenirken her değişken için kategori sayısı -1 kadar yeni değişken üretilmektedir. Amaç, her defasında bir değişkene ilişkin yalnızca bir kategoriyi analize dâhil etmek ve diğer kategorilerin etkisini dışarıda bırakmaktır. Bu şekilde analize giren kategorinin etkisi, dışta tutulan kategoriye göre yorumlanır (Büyüköztürk, 2010). Cinsiyet değişkeni ile anne ve babanın eğitim düzeyi değişkenleri kategoriktir. Bu nedenle yordayıcı değişkenin, yordanan değişkenler üzerindeki ilişkilerinin araştırıldığı durumlarda bu tür değişkenler yapay değişken olarak tanımlandıktan sonra analize dâhil edilirler (Büyüköztürk, 2010). Araştırmada yer alan süreksiz değişkenler *yapay değişken* olarak kodlanarak analize alınırken, sürekli değişkenler orijinal değerleri ile analize alınmıştır. Değişkenlerin regresyon eşitliğine alınabilmesi için $\alpha=.05$ düzeyi esas alınmıştır.

BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanın genel amacı çerçevesinde çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin özellikleri süreksiz değişkenler için frekanslar ve yüzdeler şeklinde Çizelge 1’de, Çizelge 2’de ve Çizelge 3’te; sürekli değişkenler için ise en düşük ve en yüksek değerler, aritmetik ortalamalar ve standart sapmalar olarak Çizelge 4’te sunulmuştur.

Çizelge 1: Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımları

Değişken	Kategori	N	%
Cinsiyet	Kız	128	57.9
	Erkek	93	42.1
	Toplam	221	100.0

Çizelge 1 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin 128'i (%57.9) kız, 93'ü (%42.1) erkektir. Araştırmaya katılan toplam öğrenci sayısı ise 221'dir.

Çizelge 2: Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin annelerinin eğitim durumuna göre dağılımları

Değişken	Kategori	N	%
Anne Eğitim Durumu	İlkokul Mezunu	141	63.8
	Ortaokul Mezunu	23	10.4
	Lise Mezunu	35	15.8
	Üniversite Mezunu	22	10.0
	Toplam	221	100.0

Çizelge 2'ye göre araştırmaya katılan öğrencilerin annelerinin eğitim durumları incelendiğinde anneleri ilkokul mezunu olan 141 öğrenci (%63.8), anneleri ortaokul mezunu olan 23 öğrenci (%10.4), anneleri lise mezunu olan 35 öğrenci (%15.8), anneleri üniversite mezunu olan 22 öğrenci (%10.0) dir.

Çizelge 3: Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin babalarının eğitim durumlarına göre dağılımları

Değişken	Kategori	N	%
Baba Eğitim Durumu	İlkokul Mezunu	94	42.5
	Ortaokul Mezunu	30	13.6
	Lise Mezunu	41	18.6
	Üniversite Mezunu	56	25.3
Toplam		221	100.0

Çizelge 3'e göre araştırmaya katılan öğrencilerin babalarının eğitim durumları incelendiğinde, babaları ilkokul mezunu olan 94 öğrenci (%42.5), babaları ortaokul mezunu olan 30 öğrenci (%13.6), babaları lise mezunu olan 41 öğrenci (%18.6), babaları üniversite mezunu olan 56 öğrenci (%25.3) dir.

Bağımlı değişkenlere ilişkin olarak araştırma grubundan elde edilen betimsel istatistikler incelenmiştir. Öğrencilerin Ölçme ve Değerlendirme Dersi Başarı Notlarına (ÖDBN) ilişkin betimsel istatistikler Çizelge 4'te verilmiştir.

Çizelge 4: Bağımlı sürekli değişkene ilişkin betimsel istatistikler

Değişkenler	N	Ranj	En Düşük Puan	En Yüksek Puan	Ort.	Std. Sapma
Ölçme ve Değerlendirme Dersi Başarı Notları	221	43.00	50.00	93.00	73.14	7.85

Çizelge 4 incelendiğinde öğrencilerin ölçme ve değerlendirme dersi başarı notlarına ilişkin en düşük puan 50.00, en yüksek puan 93.00, aritmetik ortalaması 73.14 ve standart sapması 7.85'tir.

Belirlenen süresiz-bağımsız değişkenler ile ölçme ve değerlendirme dersi başarı notları arasındaki ilişkiler Cramer V Katsayısı ve belirlenen sürekli-bağımsız

değişkenler ile ölçme ve değerlendirme dersi başarı notları arasındaki ilişkiler Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon tekniği ile hesaplanmış ve elde edilen sonuçlar Çizelge 5'te sunulmuştur.

Çizelge 5: *Bağımsız değişkenler ile ölçme ve değerlendirme dersi başarı notları arasındaki ilişkiler*

Değişken	ÖDBN
Cinsiyet	.231**
Anne Eğitim Durumu	.100
Baba Eğitim Durumu	.129
ÖDTP	.048
ÖİTP	.119
ÖZYAP	-.021

**p<.001

Çizelge 5 incelendiğinde sadece cinsiyet değişkeni ile ölçme ve değerlendirme dersi başarı notları arasında manidar bir ilişki olduğu görülmektedir. Cinsiyet dışındaki diğer bağımsız değişkenler ile öğrencilerin ölçme ve değerlendirme dersi başarıları arasındaki ilişkilerin manidar olmadığı görülmektedir.

Araştırmanın alt amaçları kapsamında öğrencilerin cinsiyetleri, annelerinin ve babalarının eğitim durumları, ölçme ve değerlendirme dersine ilişkin tutumları, öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları ve öz yeterlik algıları puanları değişkenlerinin ölçme ve değerlendirme dersi başarısındaki varyansın ne kadarını açıkladığının belirlenmesi amacı ile Aşamalı Çoklu Regresyon Analizi yapılmıştır. Regresyon analizi sonucunda oluşan Model'de; cinsiyet değişkeninin ve baba eğitim durumu değişkeninin ölçme ve değerlendirme dersi başarısı değişkenini manidar şekilde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır, $R=0.263$, $R^2=0.069$, $F(2,218)=8.067$, $p<.05$. Model'e ilişkin regresyon analizi sonuçları Çizelge 6'da verilmiştir.

Çizelge 6: *Ölçme ve değerlendirme dersi başarısının yordanmasına ilişkin aşamalı çoklu regresyon analizi sonuçları*

Model II

Değişken	R	ΔR^2	B	SHB	β	t	p	İkili r	Kısmi r
(Sabit)			70.703	.821	—	86.078	.000	—	—
Cinsiyet (X ₁)	.202	.041	3.310	1.039	.208	3.188	.002	.202	.211
Baba Eğt (X ₂)	.263	.069	3.832	1.497	.167	2.560	.011	.160	.171
R= .263		$R^2=.069$							
F(2,218)= 8.067		p= .000							
$Y=70.703+3.310X_1+3.382X_2$									

Çizelge 6 incelendiğinde regresyon analizinin iki aşamada tamamlandığı ve ölçme ve değerlendirme dersi başarısına ilişkin varyansa katkıları bakımından iki değişkenin önemli yordayıcılar olduğu görülmektedir. Regresyon eşitliğine ilk aşamada cinsiyet değişkeni, ikinci aşamada ise, babanın eğitim durumu değişkeni dahil olmuştur. Bu iki değişken birlikte ölçme ve değerlendirme dersi başarısının %6.9'unu açıklamaktadır. Bir başka deyişle, analiz sonucunda oluşan regresyon eşitliğinde cinsiyet (t=3.188, p<.05) ve baba eğitim durumunun (t=2.560, p<.05) ölçme ve değerlendirme dersi başarısını yordayan önemli değişkenler olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ölçme ve değerlendirme dersi başarısını yordayan değişkenler önem sırasına göre incelendiğinde, cinsiyet değişkeninin baba eğitim durumu değişkeninden önce geldiği görülmektedir. Diğer sürekli-bağımsız değişkenlerin ölçme ve değerlendirme başarısının manidar yordayıcıları olmadığı görülmektedir. Bu araştırmada cinsiyet, ölçme ve değerlendirme dersi başarılarını yordayan önemli bir değişkendir. Pektaş (2010), yaptığı çalışmada öğrencilerin cinsiyet değişkeni dikkate alındığında ölçme ve değerlendirme yeterliklerinin erkek öğrencilerin lehine sonuçlandığını belirtmiştir. Ancak Yavuz (2010), yaptığı çalışmada öğrenme sürecinde cinsiyet değişkeninin, öğrencilerin ölçme ve değerlendirme başarıları arasında manidar bir fark oluşturmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Öğrencilerin ölçme ve değerlendirme dersi başarıları için yordayıcı değişkenlerin ve açıkladıkları varyans yüzdelerinin çok fazla değişiklik göstermediği ve

oldukça düşük düzeyde olduğu görülmektedir. Bu noktada seçilen değişkenlerin ölçme ve değerlendirme dersi başarılarının az bir kısmını açıklayabildiği ve kalan varyansın bu araştırmada değişken olarak alınmayan, farklı kaynaklardan geldiği düşünülmektedir. Bir başka anlatımla, demografik ve duyuşsal olmak üzere iki gruba ayrılan bağımsız değişkenlerin yine bu grupları temsil eden farklı değişkenler veya farklı gruplardan birtakım değişkenlerden etkilendiği ifade edilebilir.

Cinsiyet ve baba eğitim durumu değişkenlerinin dışındaki diğer bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkenler olan ölçme ve değerlendirme dersi başarısının manidar yordayıcıları olmamasının temelinde, araştırma grubunda yer alan öğrencilerin ölçme ve değerlendirme dersi başarı notlarının ve bu notlara ilişkin ranjin ve standart sapma değerlerinin küçük olması durumunun araştırma sonuçlarını etkilemiş olabileceği düşünülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın genel amacı kapsamında ele alınan birinci alt problemde, öğrencilerin ölçme ve değerlendirme dersi notları ile cinsiyet, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, ölçme ve değerlendirme dersine ilişkin tutum puanları, öğretmenliğe ilişkin tutum puanları ile öğretmenliğe yönelik öz yeterlik algı puanları arasında manidar bir ilişki olup olmadığı araştırılmıştır. Yapılan analizler sonucunda öğrencilerin ölçme ve değerlendirme dersi notları ile söz konusu bağımsız değişkenlerden sadece cinsiyet değişkeni arasında manidar bir ilişkinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmanın genel amacı kapsamında ele alınan ikinci alt problemde, öğrencilerin ölçme ve değerlendirme dersi notlarının en iyi yordayıcılarının hangileri olduğu belirlenmeye çalışılmıştır. Yapılan Aşamalı Çoklu Regresyon Analizi sonucunda öğrencilerin ölçme ve değerlendirme dersi başarılarını cinsiyet değişkeninin ve baba eğitim durumu değişkeninin yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu iki değişken, ölçme ve değerlendirme dersi başarısındaki varyansın %6.9'unu açıklamaktadır.

Bu araştırma sonucunda ölçme ve değerlendirme dersi başarısındaki varyansın %6.9'u cinsiyet ve baba eğitim durumu değişkenleri tarafından açıklanmaktadır. Bu

nedene aynı ya da farklı üniversitelerde varyansın geri kalan büyük kısmını açıklayan değişkenler belirlenip yeni araştırmalar yapılabilir. Belirlenen bağımsız değişkenlerin yanında farklı değişkenler ile birlikte öğrencilerin ölçme ve değerlendirme dersi başarıları arasındaki ilişkiler yapısal eşitlik modeli ile belirlenebilir. Öğretmen adaylarının ölçme ve değerlendirme dersi başarıları, ölçme ve değerlendirme dersine ilişkin tutumları ile ölçme ve değerlendirme yeterlik algıları arasındaki ilişkileri inceleyen yeni araştırmalar yapılabilir. Bu araştırmada demografik değişkenler olarak cinsiyet, annenin ve babanın eğitim durumu dikkate alınmıştır. Sınıf düzeyi, bölümü, öğrencinin yaşı, kardeş sayısı, ailesi ile birlikte yaşama durumları ile aile gelir durumu vb. değişkenlerinin de yer alacağı yeni araştırmalar yapılabilir ve bu şekilde ölçme ve değerlendirme dersi başarıları arasındaki ilişkiler incelenebilir. Bu araştırma lisans düzeyindeki öğrenciler üzerinde yürütülmüştür. Benzer bir araştırmanın öğretmen olarak çalışan kişiler üzerinde de yürütülmesinin literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

MAKALENİN BİLİMDEKİ KONUMU

Eğitim Bilimleri, Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme ABD

MAKALENİN BİLİMDEKİ ÖZGÜNLÜĞÜ

Öğretmen adaylarının ölçme ve değerlendirme dersi başarılarını yordayan değişkenlerin belirlenmesi, genel olarak öğretmen adayları arasında “sayısal ağırlıklı” ve “zor bir ders” olarak nitelendirilen ve “ön yargı” ile yaklaşılan ölçme ve değerlendirme dersine yönelik olumsuz tutumların giderilmesine ve bu derse ilişkin başarının yükseltilmesine olanak sağlayacaktır. Bu yönüyle bu çalışmanın alana katkı sağlayacağı ve bundan sonra yapılacak araştırmalara da kaynaklık edeceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Aksoy, M. E. (2010). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları: Gaziosmanpaşa Üniversitesi Örneği *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 2, 197-212.
- Ashton, P. (1984). Teaching efficacy. *Journal of Teacher Education*, 25 (2), 41-54.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. New York: W.H.Freeman Publishers.
- Brewer, M. B.& Crano, W. D. (2002). *Principles and Methods of Social Research*. (2nd ed). London: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.
- Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı: İstatistik, araştırma deseni SPSS uygulamaları ve yorum*. (11.Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Chan, D.W. (2003). Multiple intelligences and perceived self-efficacy among Chinese secondary school teachers in Hong Kong. *Educational Psychology*, 23, (5), 521-533.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing*. New York: Harper and Row Publishers.
- Çıkrıkçı-Demirtaşlı, N. (2002). Developing a scale for attitudes toward the measurement and evaluation course. *Education and Science*, 27 (125), 44-48.
- Dellinger, A. B., Bobbettb, J.J., Olivier, D. F., & Ellet, C. D. (2008). Measuring teacher self- efficacy beliefs: Development and use of the TEBS-Self. *Teaching and Teacher Education*, 24, 751-766.
- Erkuş, A., Sanlı, N., Bağlı, M. T. & Güven, K. (2000). Öğretmenliğe ilişkin tutum ölçeği geliştirilmesi. *Eğitim ve Bilim*, 25 (116), 27-33.

- Ertürk, S. (1991). *Eğitimde program geliştirme*. (6.Baskı). Ankara: Meteksan Yayınları.
- Eskicumalı, A. (2005). Eğitim, öğretim ve öğretmenlik mesleği. *Öğretmenlik mesleğine giriş*. (Edt. Özden, Y). (4.Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık. ss. 2-26.
- Frankel, J. R. & Wallen, N. E. (2005). *How to design and evaluate research in education*. (6th ed). USA: New York: McGraw-Hill International Edition.
- Gay, L. R., Mills, G. E., & Airasian, P. (2009). *Educational research: Competencies for analysis and applications*. (9th ed).USA: Pearson Publications.
- Gibson, S. & Dembo, M. (1984). Teacher efficacy: a construct validation. *Journal of Educational Psychology*, 76 (4), 569–582.
- Guskey, T.R. &Passaro, P. (1994). Teacher efficacy: A study of construct dimensions. *American Educational Research Journal*, 31 (3), 627-643.
- Herr, E. L., &Cramer, S. H. (1996). *Career guidance counseling through the life span: Systematic Approaches*.(5th ed).Logman Inc.
- Johnston, S. (1992). Images: A way of understanding the practical knowledge of student teachers. *Teaching and Teacher Education*, 8, 123- 136.
- Kağıtçıbaşı, Ç.(2010). *Günümüzde insan ve insanlar*. (12.Baskı). İstanbul: Evrim Yayınları.
- Kilmen, S. & Çıkrıkçı-Demirtaşlı, N. (2009). Sınıf öğretmenlerinin ölçme ve değerlendirme ilkelerini uygulama düzeylerine ilişkin görüşleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 42 (2), 27-55.
- Koballa, T., R. & Crawley, F. E. (1985). The influence of attitude on science teaching

and learning. *School Science and Mathematics*, 85 (3), 222-232.

Köse, İ. A. & Demirtaşlı, N. R. (2007). “Öğretmen Öz-Yeterlik Algısı Ölçeği”nin yapı geçerliğinin farklı gruplarda sınanması”. *XVI. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*. Tokat. 1-237.

Küçükahmet, L. (1976). Öğretmen Yetiştiren Kurum Öğretmenlerinin Tutumları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları*.

McMillan, J. H. (2007). *Classroom assessment: Principles and practice for effective standarts based instruction*. (4th ed). USA: Pearson Education, Inc.

Özbek, R., Kahyaoğlu, M. & Özgen, N. (2007). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik görüşlerin değerlendirilmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 (2), 221-232.

Özdamar, K. (2004). *Paket programlar ile istatistiksel veri analizi: Çok Değişkenli analizler*. Eskişehir: Kaan Kitabevi.

Pajares, F. & Urdan, T.C. (2002). *Academic motivation of adolescents*. Greenwich Conn. Information Age Publishers.

Pedhazur, E.J . and Pedhazur Schmelkin, L. (1991). *Measurement, design and analysis: An integrated approach*. Hillsdale, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.

Pektaş, S. (2010). Öğretmen adaylarının ölçme ve değerlendirme yeterlik algılarının incelenmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.

Ross, J. A. ve Gray, P. (2006). Transformational leadership and teacher commitment to organizational values: The mediating effects of collective teacher efficacy. *School Effectiveness and school Improvement*, 17, (2), 179-199.

Saklofske, D., Michayluk, J., Randhawa, B. ve Ross, G. (2001). Teachers' efficacy and teaching behaviors. *Psychological Reports*, 63, 407-414.

Samson, R. ve Stefflre, B.(1970). Like father..like son. In Roth, R. M., Hershenson, D. B. ve Hillard, T. (Eds).*The psychology of vocational development*. (pp.62-69) Boston: Allyn and Bacon Inc.

Super, D. E. (1957). *The psychology of careers*. In *introduction to vocational development*. New York: Harper and Row Pub.

Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2001). *Using multivariate statistics*. (4th ed). Allyn and Bacon: A Pearson Education Company.

Tschannen-Moran, M., & Woolfolk Hoy, A. (2001). Teacher efficacy: Capturing an elusive construct. *Teaching and Teacher Education*, 17, 783–805.

Woolfolk, A. E. ve Hoy, W. K. (1990). Prospective teachers' sense of efficacy and beliefs about control. *Journal of Educational Psychology*, 82, (1), 81– 91.

Woolfolk Hoy, A. & Spero, R. B. (2005). Changes in teacher efficacy during the early years of teaching: A comparison of four measures. *Teaching and Teacher Education*, 21 (4), 343– 356.

Xie, Y. & Powers, D. (2000). *Statistical methods for categorial data analysis*. San Diego: Academic Press.

Yavuz, M. (2010). An analyze of teacher candidate students' perception of self efficacy. *Procedia Social and Behavioural Sciences*, 2, 1394-1398.